

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ – ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Библиотека
МОНОГРАФИЈЕ

ИВАНА МАРКОВИЋ

ПОМАГАЊЕ
КАО ОБЛИК САУЧЕСНИШТВА
У КРИВИЧНОМ ПРАВУ

Ивана Марковић
ПОМАГАЊЕ КАО ОБЛИК САУЧЕСНИШТВА
У КРИВИЧНОМ ПРАВУ

Издавач

Универзитет у Београду – Правни факултет
Центар за издаваштво

За издавача

Проф. др Бојан Милисављевић, декан

Управник Центра за издаваштво

Проф. др Душан В. Поповић

Рецензенти

Проф. др Наташа Делић,
редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду
Проф. др Игор Вуковић,
редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду
Проф. др Младен Милошевић,
редовни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду
Проф. др Александра Илић,
ванредни професор Факултета безбедности Универзитета у Београду

© Универзитет у Београду – Правни факултет, 2026

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге не може бити репродукован, пре-
снимаван или преношен било којим средством – електронским, механичким,
копирањем, снимањем, или на било који други начин без претходне сагла-
сности аутора и издавача.

www.ius.bg.ac.rs

Нани

„Was Du für den Gipfel hält, ist nur eine Stufe.“

Seneca

ПРЕДГОВОР

Књига „Помагање као облик саучесништва у кривичном праву” представља ажурирану и скраћену верзију докторске дисертације ауторке коју је одбранила на Правном факултету Универзитета у Београду. Најкрупнији део које није унет јесте поглавље које се односи на помагање у контексту кривичног права Европске уније, с обзиром на то да се питање приступања Унији за нашу земљу у међувремену показало као потпуно безначајно.

Желела бих најсрдачније да се захвалим Снежани Гаротић Николић, судији Вишег суда у Београду, која ми је несебично помогла у прикупљању судске праксе.

Посебну захвалност дугујем наравно и уваженим рецензентима: са Правног факултета Универзитета у Београду, професорки Наташи Делић и професору Игору Вуковићу, као и са Факултета безбедности Универзитета у Београду, професору Младену Милошевићу и професорки Александри Илић.

Београд, 3. април 2026. године

Ауторка

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	9
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	17
1. УПОРЕДНОПРАВНА ПЕРСПЕКТИВА	21
1.1. Земља <i>common law</i> система – Енглеска.....	21
1.1.1. Извори кривичног права Енглеске.....	21
1.1.2. Уопштено о саучесништву у енглеском кривичном праву	23
1.1.3. Преклопивост појединих облика учествовања у кривичном делу.....	25
1.1.4. <i>Serious Crime Act</i> (2007) као покушај парцијалног систематизовања.....	29
1.2. Земља са најстрожим системом јединственог извршилаштва: Италија	31
1.2.1. Историјски развој.....	31
1.2.2. Двострука функција италијанског система учинилаштва	33
1.2.3. Објективна одговорност из art. 116 Ср.....	34
1.2.4. Систем учинилаштва у италијанском кривичном праву, са нагласком на допринос помагача	35
1.3. Земља са умереном варијантом јединственог извршилаштва: Аустрија	37
1.3.1. Уопште о систему учествовања више лица у кривичном делу у аустријском праву.....	37
1.3.2. Доприносећи извршилац (<i>Beitragstäter</i>)	39
1.4. Догматски најутицајнија земља: Немачка	42
1.4.1. Систем саучесништва у немачком кривичном праву.....	42
1.4.2. Помагање у немачком кривичном праву	46
1.5. Поглед на још једну земљу са системом саучесништва: Француска	50
1.5.1. Уопштено о систему саучесништва у француском праву.....	50

1.5.2. Помагање у француском кривичном праву.	52
1.5.3. Француски систем: квази-систем јединственог извршилаштва?	55
1.6. Земља бивше Југославије: Хрватска	57
1.6.1. Уопштено о систему саучесништва у хрватском кривичном праву.	57
1.6.2. Помагање у хрватском кривичном праву.	58
2. УОПШТЕНО О СИСТЕМУ САУЧЕСНИШТВА У СРБИЈИ	61
2.1. Историјски развој помагања као облика саучесништва у нашем праву.	61
2.2. Позитивно право према Кривичном закону из 2006. године	64
2.2.1. Извршилаштво и саучесништво.	64
2.2.2. Саизвршилаштво	68
2.2.3. Подстрекавање.	73
2.2.4. Помагање.	75
2.2.5. Стицај више облика саучесништва	76
2.3. Табеларни приказ статистичких података о осуђеним пунолетним учиниоцима кривичних дела према облику саучесништва за период од 1996–2024. године.	77
3. ОСНОВ КАЖЊИВОСТИ ПОМАГАЊА	81
3.1. Теорије о „кварењу”	82
3.1.1. Теорија о учешћу у кривици (<i>Schuldteilnahmetheorie</i>)	82
3.1.2. Теорија о учешћу у неправу (<i>Unrechtsteilnahmetheorie</i>) . .	82
3.2. Солидарисање као основ кажњивости (према <i>Schumann</i> -у) . .	84
3.3. Теорије проузроковања.	86
3.3.1. Чиста теорија проузроковања (<i>Reine Verursachungstheorie</i>).	86
3.3.2. Акцесорно оријентисана теорија проузроковања (<i>Akzessoritätsorientierte Verursachungstheorie</i>)	87
3.3.3. Теорија акцесорног напада на правно добро (<i>Theorie vom akzessorischen Rechtsgutangriff</i>)	89
3.4. Принцип интензивирања као основ кажњивости (према <i>Samson</i> -у)	91
3.5. Критика изнетих ставова и сопствено становиште	92
4. РАДЊА ПОМАГАЊА И ЊЕНА УЗРОЧНОСТ	95
4.1. Радња и врсте помагања.	95
4.1.1. Физичко помагање	97
4.1.2. Психичко помагање	98

4.2. Повезаност радње и последице (узрочност).....	103
4.2.1. Теорија узрочности (<i>Kausalitätstheorie</i>).....	103
4.2.1.1. Строга узрочност (<i>Strenge Kausalität</i>).....	103
4.2.1.2. Појачавајућа узрочност (<i>Verstärkungskausalität</i>).....	104
4.2.1.3. Модификујућа узрочност (<i>Modifizierende Kausalität</i>).....	104
4.2.2. Теорија подстицања (<i>Förderungstheorie</i>).....	105
4.2.3. Теорија повишења ризика (<i>Risikoerhöhungstheorie</i>)....	106
4.2.4. Теорије апстрактно-конкретног и апстрактног угрожавања (<i>abstrakt-konkrete und abstrakte Gefährdungstheorien</i>).....	107
4.2.5. Критика изнетих ставова и сопствено становиште.....	109
5. НЕУТРАЛНЕ РАДЊЕ КАО ВИД ПОМАГАЊА.....	119
5.1. Почетак дискусије о неутралним радњама.....	119
5.2. Појам и типичне ситуације неутралних радњи.....	120
5.3. Теорије о неутралним радњама.....	124
5.3.1. Екстензивна теорија помагања (<i>Extensive Beihilfetheorie</i>).....	124
5.3.2. Учење о социјалној адекватности, тј. о „професионалној адекватности” (<i>Lehre von der Sozialadäquanz, bzw. von der „professionellen Adäquanz”</i>).....	126
5.3.3. Учење према <i>Jakobs</i> -у.....	128
5.3.4. Учење према <i>Puppe</i>	129
5.3.5. Учење према <i>Frisch</i> -у.....	131
5.3.6. Учење према <i>Roxin</i> -у.....	132
5.3.7. Критика изнетих ставова и сопствено становиште.....	134
6. СУБЈЕКТИВНИ ЕЛЕМЕНТ ПОМАГАЊА.....	137
6.1. Умишљај у односу на главно дело.....	137
6.2. Ексцес непосредног извршиоца.....	143
6.2.1. Квалитативни и квантитативни ексцес.....	143
6.2.2. <i>Error in persona</i> и одговорност помагача.....	145
6.3. Умишљај у односу на радњу помагања.....	146
7. ПОМАГАЊЕ И НЕЧИЊЕЊЕ.....	149
7.1. Помагање кроз нечињење.....	149

7.1.1. Гарантни положај	151
7.1.2. (Не)Постојање разграничења између извршилаштва нечињем и саучесништва пропуштањем дужног чињења	155
7.1.3. Предлози <i>de lege ferenda</i>	160
7.2. Помагање у нечињењу	165
8. МЕСНЕ И ВРЕМЕНСКЕ ОДРЕДНИЦЕ ПОМАГАЊА	167
8.1. Место помагања	167
8.2. Време помагања	167
8.3. Застарелост помагања	173
9. РАЗГРАНИЧЕЊЕ ПОМАГАЊА У ОДНОСУ НА ДРУГЕ ОБЛИКЕ САУЧЕСНИШТВА	175
9.1. Разграничење између помагања и подстрекавања	175
9.1.1. Сличности између подстрекавања и помагања	175
9.1.2. Разлике између подстрекавања и помагања	177
9.2. Разграничење између помагања и саизвршилаштва	183
9.2.1. Сличности између саизвршилаштва и помагања	183
9.2.2. Разлике између саизвршилаштва и помагања	185
10. ПОМАГАЊЕ И ПОКУШАЈ	193
10.1. Покушано помагање	193
10.2. Помагање покушаја	195
10.3. Добровољни одустанак од покушаја помагања	196
10.3.1. Објективна страна добровољног одустанка	196
10.3.2. Неутрализација од стране помагача	199
10.3.3. Предлог <i>de lege ferenda</i>	202
10.3.4. Субјективна страна добровољног одустанка	203
11. СТИЦАЈ ПОМАГАЊА И КАЖЊАВАЊЕ ПОМАГАЧА	205
11.1. Јединство и стицај помагања	205
11.2. Опште правило о кажњавању помагача – помагање као основ ублажавања казне	208
12. ПОМАГАЊЕ У КОНТЕКСТУ МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА	215
12.1. Појам међународног кривичног права	215
12.2. Општи део међународног кривичног права	216
12.3. Међународни кривични трибунал за бившу Југославију (ICTY – <i>International Criminal Tribunal for former Yugoslavia</i>) – оснивање и надлежност	220

12.3.1. Учествовање више лица у кривичном делу сходно Art. 7 (1) Статута ICTY	221
12.3.2. Помагање сходно Art. 7 (1) Статута ICTY	223
12.4. Међународни кривични суд (<i>ICC – International Criminal Court</i>) – оснивање и надлежност	226
12.4.1. Учествовање више лица у кривичном делу сходно Art. 25 (3) Римског статута.	228
12.4.2. Основ кажњивости помагања.	231
12.4.3. Помагање сходно Art. 25 (3) Римског статута	232
ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ.	237
СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ.	243
ПОМАГАЊЕ КАО ОБЛИК САУЧЕСНИШТВА У КРИВИЧНОМ ПРАВУ. САЖЕТАК.	267
AIDING AS A FORM OF COMPLICITY IN CRIMINAL LAW. SUMMARY	269
TABLE OF CONTENTS	271
BEIHILFE ALS FORM DER TEILNAHME IM STRAFRECHT. ZUSAMMENFASSUNG	277
INHALTSVERZEICHNIS.	279